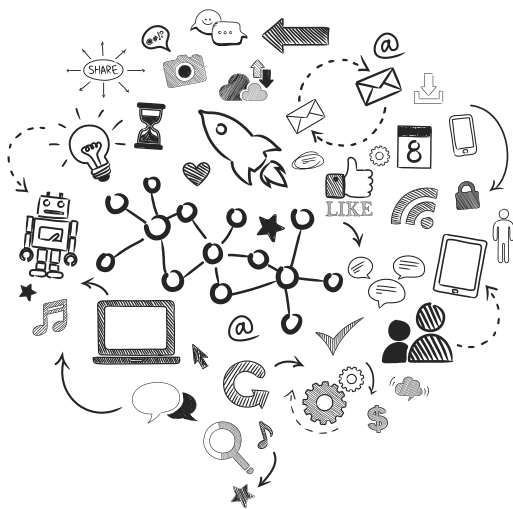

การยกระดับความรู้สู่การพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชนที่มี
มาตรฐานโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเขตตอนเมือง และ
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

The Enhancement of Community Knowledge to Develop a Standardized Accounting Program by the Participation of Donmueang District and Laksi District Communities in Bangkok

ดาวพระศุภร ทองกลิ่น จินดา จอกแก้ว และ ณัฐธะปราน คล้ายประสิทธิ์
Dawprasug Thongglin Jinda Joakkaew and Nutthapran Klaiprasith

การยกระดับความรู้สู่การพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชนที่มีมาตรฐาน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเขตดอนเมือง และเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

The Enhancement of Community Knowledge to Develop a Standardized
Accounting Program by the Participation of Donmueang District and
Laksi District Communities in Bangkok

ดาวพระศุภร ทองกลีน¹ จินดา จอกแก้ว² และณัฐธะปราน คล้ายประสิทธิ์³

Dawprasug Thongglin Jinda Joakkaew and Nutthapran Klaiprasith

¹คณะบัญชี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กรุงเทพฯ 10400, ประเทศไทย

School of Accountancy, University of the Thai Chamber of Commerce, Bangkok 10400, Thailand

e-mail: dawprasug@yahoo.com

²คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ 10220, ประเทศไทย

Faculty of Business Administration, Krirk University, Bangkok 10220, Thailand

e-mail: jindajokk@gmail.com

³คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ 10220, ประเทศไทย

Faculty of Business Administration, Krirk University, Bangkok 10220, Thailand

e-mail: nuttapran2011@hotmail.com

Received : July 2, 2024 Revised : November 8, 2024 Accepted : November 15, 2024

บทคัดย่อ

บัญชีเป็นส่วนสำคัญของการบริหารจัดการในทุกองค์การไม่ว่าภาครัฐ เอกชน หรือแม้แต่ชุมชน อันจะเป็นเครื่องมือช่วยในการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ ลด ความเสี่ยง มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และนำมาซึ่งการยอมรับจากผู้มีส่วนได้เสีย โครงการวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อยกระดับความรู้ด้านบัญชีสู่การจัดทำหลักสูตรบัญชีชุมชน เพื่อแก้ปัญหาในการบันทึกข้อมูลที่มีความแตกต่างกันให้เหมือนกันโดยการประยุกต์ หลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปเพื่อประกอบการออกแบบเนื้อหาสู่การจัดทำหลักสูตร บัญชีที่เป็นของชุมชนเอง โดยใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เน้นการปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม ระหว่างผู้ให้ข้อมูลหลักคือนักวิจัยชุมชน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร กับนักวิจัยอาจารย์ ผ่านกิจกรรมในการนำเสนอปัญหาความต้องการในการเรียนรู้ ร่วม กันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ ลงมือปฏิบัติจริงกับกรณีศึกษาที่มา จากชุมชน และถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนอื่นเพื่อเป็นการยืนยันองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น ว่าสามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกชุมชน ตลอดจนการสรุปความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่จะนำ มาพัฒนาเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับชุมชน และพื้นฐานของผู้เรียนรู้

โดยข้อค้นพบที่ได้ พบว่าชุมชนที่เข้าร่วมโครงการแต่ละชุมชนได้รับงบประมาณจากภาครัฐที่คล้ายกัน แต่มีวิธีการบันทึกและการจัดทำบัญชีที่แตกต่างกันตามความเข้าใจ ชุมชนมีโอกาสพัฒนาความรู้จากหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนหลายครั้ง แต่ไม่ได้มีความเข้าใจ และนำมาปฏิบัติจริงมากนัก ดังนั้นจากกระบวนการเรียนรู้ของทีมนักวิจัยครั้งนี้ ทำให้ชุมชน ได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ร่วมกันที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ปฏิบัติได้จริงภายใต้กรอบของเนื้อหา 4 ด้านคือด้านบัญชีการเงิน บัญชีต้นทุน บัญชีภาษีอากรและการตรวจสอบควบคุมภายใน โดยแบ่งออกเป็น 3 หลักสูตรคือหลักสูตรระยะสั้นที่เหมาะสมกับชุมชนที่ต้องการใช้เพื่อวางแผนการผลิตสินค้า กำหนดราคาขาย ปริมาณการขายและกำไรที่ต้องการ ตลอดจนการสรุปข้อมูลเพื่อจัดทำงบการเงิน หลักสูตรระยะกลางที่เหมาะสมกับชุมชนที่ต้องการเรียนรู้ เรื่องการจัดทำงบประมาณเพื่อทำโครงการขอทุนสนับสนุนการทำงานของชุมชนเพิ่มเติม และหลักสูตรระยะยาว คือหลักสูตรที่เหมาะสมกับชุมชนที่ต้องการเรียนรู้ตามหลักการ ขั้นตอนของเนื้อหาบัญชีแบบครบถ้วนเพื่อใช้ในการจัดทำบัญชีในรูปของบริษัทที่จดทะเบียน เพื่อยื่นงบการเงินให้กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหลักสูตรที่ออกแบบนั้นได้มีการกำหนดระยะเวลา การวัดผลการเรียนรู้ตามพื้นฐานของผู้เรียนรู้ออกเป็น 2 รูปแบบคือ ความรู้และระยะเวลาเรียนสำหรับคนที่มีความรู้พื้นฐาน ด้านบัญชีมาบ้างแล้ว กับ ความรู้และระยะเวลาเรียนสำหรับคนที่ไม่มีความรู้ด้านบัญชี มาเลย ข้อค้นพบดังกล่าวไม่เพียงเกิดประโยชน์กับชุมชนที่ร่วมวิจัยแต่ยังเกิดประโยชน์ กับชุมชนอื่นที่มีความสนใจที่จะพัฒนาความรู้สามารถนำไปใช้ต่อยอดโดยประยุกต์ ใช้กับผลิตภัณฑ์ กลุ่มอาชีพ หรือวิสาหกิจของชุมชนของตนเอง โดยนักวิจัยชาวบ้านจาก โครงการวิจัยนี้พร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้เพื่อการแลกเปลี่ยนกัน ในอนาคตอีกด้วย

คำสำคัญ: การยกระดับความรู้; หลักสูตรบัญชีชุมชน; มาตรฐานบัญชี; การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

Accounting is one of the most important processes in the administration of public, private, and community organizations. It ensures the success of organizational operations, minimizes risks, and cultivates verifiability and transparency that appeal to stakeholders. The aim of this research project

is to increase accounting knowledge in the community by developing community courses that enable individuals to collect and organize different types of financial data in a consistent manner. The contents of accounting for the community were developed using generally accepted accounting principles. This study used a community-based research methodology. Its main focus was community-level participatory management. The community researchers in Bangkok's Donmueang District were in charge; they brought up the need for learning, sharing, and exchanging of accounting knowledge for communities through workshops and the practical application of community-drawn case studies, knowledge transfer to other communities, and summarizing their thoughts on the topics that should be covered in the community accounting courses, including the learners' backgrounds.

The research findings demonstrated that each participating community received the same kind of state budget. Nonetheless, depending on each community's level of comprehension, different techniques for gathering and arranging financial data were used. Although the related state agencies gave the community members multiple chances to improve their accounting skills, their understanding and hands-on training were insufficient. Thus, the community members had acquired new and simplified knowledge applicable under four topic frameworks—financial accounting, cost accounting, tax accounting, and internal auditing—according to the learning procedure of this research team. The courses were offered at three different levels: short, intermediate, and long-term courses. 1) The short term course focused on the community demands for production planning, sales pricing, sales volume and intended profit as well as data summary for financial statement preparation. 2) The intermediate course was created to help community members prepare their budgets so they can propose supplemental budgets to support local operations. 3) The long term course met the community's needs in learning how to record financial transactions for

juristic persons in order to submit financial statements to Department of Business Development, Ministry of Finance or other relevant offices. The time frame had been set for the courses that were created. There were two methods for assessing learning outcomes based on the learners' background. Among these were: 1) the learning process and duration for participants with some prior accounting knowledge; and 2) the learning process and duration for participants with no prior accounting knowledge. In summary, these results were advantageous not only to the community that took part in the study but also to other communities that might be interested in enhancing their capacity and applying it to products, professional associations, or other community-based businesses. The project's community researchers involved in the study were ready to act as resources for the dissemination and knowledge transfer of accounting to the local community.

Keywords: Knowledge Development; Accounting for Community Courses; Accounting Standards; Community Participation.

บทนำ

บัญชีเป็นเครื่องมือสำหรับในการบริหารจัดการและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอกองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือเอกชน รวมถึงชุมชนก็ถือเป็นอีกหน่วยที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการมีระบบและวิธีการจัดทำบัญชีที่ดี มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ อันจะสะท้อนให้เห็นความน่าเชื่อถือและสร้างการยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยที่ผ่านมามีงานวิจัยที่พัฒนาและศึกษาการจัดทำบัญชีของชุมชนไว้หลายชิ้น แต่ชุมชนยังคงประสบปัญหาการจัดทำบัญชีที่ไม่เป็นระบบ และไม่มีรูปแบบ ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของสมาชิกชุมชน หรือ แหล่งทุน รวมถึงผู้นำหรือกรรมการชุมชนที่มีส่วนรับผิดชอบด้านการจัดทำบัญชีนั้นขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดทำบัญชี รวมถึงเอกสารประกอบการจัดทำบัญชีที่มีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิจิต เจริญอ่อน และคณะ (2565) ซึ่งได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาความรู้การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอแหลมฉบัง จังหวัดตราด

และพบว่าสภาพปัจจุบันในการจัดทำบัญชี ของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอแหลมงอบ เป็นเพียงการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ไม่มีการจัดทำงบแสดงฐานะการเงินและ งบกำไรขาดทุน และเป็นการจัดทำบัญชีแบบง่าย ๆ มีการจัดอบรมการทำบัญชี เป็นครั้งคราว โดยสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีใน ภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีของผู้ทำบัญชี ด้านวิธีการจัดการเอกสาร ทางบัญชี ด้านเครื่องมือและสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านบัญชี และด้านการ ประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก

ดังนั้น การยกระดับความรู้โดยการจัดทำเป็นหลักสูตรบัญชีของชุมชน โดยเปิด โอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ออกแบบสิ่งที่ตนเองต้องการเข้าใจ เข้าถึงได้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการส่งเสริมและพัฒนาให้ ชุมชนสามารถจัดทำบัญชีตามรูปแบบที่มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น โดยที่ ผ่านมาที่มิวิจัยได้มีการดำเนินโครงการวิจัยที่ร่วมกับชุมชนจนสามารถแก้ไขปัญหาของ ตนเองที่ไม่มีใครช่วยเหลือ และเป็นปัญหาค้างคามอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากผลการดำเนินโครงการการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดทำบัญชีตามรูปแบบ ของสหกรณ์เคหสถานเพื่อรองรับโครงการบ้านมั่นคง กรุงเทพมหานคร (ณัฐธะปราน คล้ายประสิทธิ์ และคณะ, 2564) ซึ่งได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของ ชุมชน เพื่อรองรับโครงการบ้านมั่นคง และพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดทำบัญชี ตามรูปแบบของสหกรณ์เคหสถาน เพื่อรองรับโครงการบ้านมั่นคง ผลจากการดำเนิน โครงการสามารถนำมาสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ ถอดออกมาเป็นคู่มือชุดความรู้ใน การจัดทำบัญชีสหกรณ์เคหสถานตามรูปแบบมาตรฐานที่กำหนดไว้ ส่งผลให้ชุมชน ก้าวหน้ามีความรู้สามารถแก้ไขปัญหาในการจัดทำบัญชีจากที่ไม่สามารถปิดบัญชีและ นำส่งงบการเงินไม่ได้มากกว่า 5 ปี สามารถนำส่งงบการเงินให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ นอกจากโครงการดังกล่าวแล้ว มหาวิทยาลัยเกริกยังได้มีการดำเนินโครงการการ จัดการความรู้การจัดทำบัญชีกองทุนเมือง ชุมชนบางบัว เขตบางเขนเพื่อการบริหาร การจัดทำบัญชีที่มีประสิทธิภาพ (ดาวพระศุภร์ ทองกลิ่น, 2554) ซึ่งเป็นโครงการที่ เข้าไปช่วยแก้ไขปัญหากการจัดทำบัญชีกองทุนเมืองที่เดิมชุมชนทำแบบง่าย ๆ จัดบันทึก ในสมุด กระดาษ หรือแม้แต่ปฏิทิน ไม่มีเอกสารประกอบการเบิก-จ่าย หรือสมุดควบคุม การเบิกจ่าย ยังไม่มีขั้นตอนการทำบัญชีที่เป็นระบบ ผ่านกระบวนการที่ให้บทบาทสำคัญ กับการคิด ออกแบบทดลองโดยชุมชน จนสามารถได้รูปแบบขั้นตอนการจัดทำบัญชี

ที่เป็นระบบ มีเอกสารประกอบที่น่าเชื่อถือและมีการปรับเปลี่ยนนโยบายการบริหารที่สอดคล้องกับการจัดทำบัญชี ส่งผลให้เกิดการยอมรับทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน ในส่วนของโครงการการจัดการความรู้ทางการบัญชีและการบริหารการเงินเพื่อพัฒนากลุ่มธุรกิจข้างชุมชนบางบัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร (จินดา จอกแก้ว และคณะ, 2554) เป็นการวิจัยจากการประกอบอาชีพช่างก่อสร้างที่เกิดจากการรวมตัวของ 15 ชุมชน จัดตั้งเป็นเครือข่าย “กลุ่มธุรกิจข้างชุมชน” เพื่อพัฒนาองค์ความรู้การจัดทำบัญชีก่อสร้าง และการบริหารการเงินของกลุ่มธุรกิจข้างชุมชนบางบัว และใช้เป็นแนวทางการพัฒนากลุ่มธุรกิจข้างชุมชนบางบัวให้เกิดความแข็งแกร่งทางด้านการประกอบอาชีพ และได้ร่วมกันระดมความคิดเพื่อออกแบบฟอร์มเอกสารทางการบัญชี รวมทั้งได้ข้อมูลการจัดสรรเงินทุน และได้แนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานการจัดทำบัญชีและการบริหารการเงินของกลุ่มธุรกิจข้างชุมชนบางบัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

โดยงานวิจัยนี้มุ่งเน้นที่จะยกระดับความรู้ของชุมชนพัฒนาสู่การจัดทำเป็นหลักสูตรบัญชีสำหรับชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการออกแบบความรู้ เนื้อหาที่จำเป็นที่สามารถเรียนรู้เข้าใจและนำไปถ่ายทอด แบ่งปันกันในชุมชนและนอกชุมชนได้ ในรูปแบบของการนำความรู้เดิมซึ่งถือเป็นทุนของสมาชิกในชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีอย่างง่ายผนวกกับความรู้ในเชิงวิชาการตามมาตรฐานที่รองรับทั่วไป นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังมุ่งเน้นในการนำความรู้ที่ได้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นด้านบัญชี จาก 3 โครงการที่ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้วมาเป็นทุนเดิมในการตั้งต้น โดยมีเป้าหมายหลักคือการยกระดับความรู้ด้านบัญชีกับกลุ่มนักวิจัยชุมชนที่เคยผ่านกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีมาแล้ว เนื่องจากเป็นกลุ่มที่คุ้นเคยกับกระบวนการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่น มีความมั่นใจในการทำงานของนักวิจัยอาจารย์และผลที่เกิดขึ้น รวมถึงมีความรู้พื้นฐานที่ได้รับจากการดำเนินโครงการวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งจะส่งผลต่อการต่อยอดความรู้ได้ง่ายและเร็วกว่าคนที่ไม่มีพื้นความรู้หรือประสบการณ์ในการทำวิจัยและการทำบัญชีมาก่อน นอกจากนี้กลุ่มคนเหล่านี้ยังต้องทำหน้าที่ในการเป็นพี่เลี้ยงให้กับนักวิจัยชาวบ้านหน้าใหม่ที่เข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและปรับระดับความรู้จนสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียม นอกจากนี้เพื่อให้เกิดการยอมรับในการยกระดับเนื้อหาด้านบัญชียังได้มีการวางแผนการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นสำนักงานเขต กรมพัฒนาธุรกิจการค้า สภาวิชาชีพบัญชี และผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชี เพื่อช่วยในการให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชน ให้ข้อเสนอแนะ

เกี่ยวกับเนื้อหาที่ควรมีเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับในเบื้องต้นจากหน่วยงานที่กำกับดูแลด้านบัญชีโดยตรง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และทุนความรู้เดิมในด้านการจัดทำบัญชีที่เหมือนและแตกต่างกันของแต่ละชุมชนกลุ่มเป้าหมาย
2. เพื่อศึกษา ออกแบบ และพัฒนาความรู้สู่การยกระดับเป็นหลักสูตรบัญชีชุมชนที่มีมาตรฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี

บัญชี (Accounting) หมายถึง การเก็บรวบรวม บันทึก วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลทางการเงินและผลการดำเนินงานขององค์กร หรือกิจการต่าง ๆ เพื่อนำเสนอข้อมูลให้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกใช้ในการบริหารจัดการและตัดสินใจทางการเงิน ซึ่งการบัญชีถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดการข้อมูลเพื่อแสดงสถานะทางการเงินที่ชัดเจนและโปร่งใส รวมถึงสะท้อนผลการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลาที่เหมาะสม (Weygandt, et al., 2020) โดยการจัดทำบัญชีเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบัญชีที่เน้นการบันทึกเหตุการณ์หรือรายการค้าที่เกิดขึ้นในกิจการอย่างถูกต้องและเป็นระบบ ซึ่งครอบคลุมถึงการบันทึกการรับเงิน-จ่ายเงิน การซื้อขายสินค้า การชำระหนี้ และอื่น ๆ ตามเอกสารหลักฐานที่เกิดขึ้นจริง เพื่อเตรียมพร้อมข้อมูลสำหรับการนำไปใช้ในขั้นตอนการวิเคราะห์และจัดทำรายงานทางการเงิน (Hornngren, et al., 2019) โดยในการศึกษาครั้งนี้นำแนวคิดทฤษฎีและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปเป็นเกณฑ์เพื่อการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการที่เหมาะสมโดยแบ่งความรู้ที่เกี่ยวกับบัญชีออกเป็นแต่ละด้าน คือ ด้านบัญชีการเงิน บัญชีต้นทุน บัญชีภาษีอากร และการตรวจสอบควบคุมภายในโดยสรุปดังนี้

1. บัญชีการเงิน หมายถึง การบันทึก จำแนก แยกแยะและสรุปรายงานข้อมูลทางการเงินในรูปงบการเงินซึ่งเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงในอดีตที่ได้มีการจดบันทึกไว้ในสมุดบัญชีโดยจัดทำขึ้นตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดและปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไปซึ่งกำหนดขึ้นโดยสภาวิชาชีพบัญชีแห่งประเทศไทย (รัตนาวงศ์ศรีศรีเดือน, 2563)

2. บัญชีต้นทุน หรือเรียกอีกอย่างว่าบัญชีเพื่อการบริหารจัดการจัดทำขึ้นเพื่อให้ทราบถึงต้นทุนผลิตภัณฑ์ ต้นทุนขาย และมูลค่าสินค้าคงเหลือ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารได้ทราบถึงผลการดำเนินงานของกิจการว่ามีผลกำไรหรือขาดทุนอย่างไร เพื่อใช้ในการวางแผนและควบคุม และใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจระยะสั้นหรือระยะยาว (รัตนาวงศ์ศรีคมเดือน, 2563)

3. บัญชีภาษีอากร ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไป หรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษ ตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยปกติจัดเก็บเป็นรายปี รายได้ที่เกิดขึ้นในปีใดๆ ผู้มีรายได้มีหน้าที่ต้องนำไปแสดงรายการตนเองตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนดภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป สำหรับผู้มีเงินได้บางกรณีกฎหมายยังกำหนดให้ยื่นแบบฯ เสียภาษีตอนครึ่งปี สำหรับรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงครึ่งปีแรก ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่ ผู้ที่มีเงินได้เกิดขึ้นระหว่างปีที่ผ่านมาโดยมีสถานะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้ 1) บุคคลธรรมดา 2) ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีใช่นิติบุคคล 3) ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี และ 4) กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง (สุเมธ ศิริคุณโชติ และคณะ, 2566)

4. การตรวจสอบควบคุมภายใน หมายถึง กระบวนการตรวจสอบและประเมินระบบควบคุมภายในขององค์กรที่ออกแบบขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ป้องกันการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงการให้ความมั่นใจว่างบการเงินมีความถูกต้องตามความเป็นจริง โดย Institute of Internal Auditors: IIA (2013) ได้ให้คำนิยามของการตรวจสอบภายใน ว่าเป็นการให้ความเชื่อมั่น และการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรม และมีความเป็นอิสระ เพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการดำเนินงานของธุรกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยการประเมิน และนำไปสู่การปรับปรุงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพลดความเสี่ยงในการบริการ มีการควบคุมการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ โดยมีหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานที่กำหนด

แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรมีความสำคัญต่อการเรียนรู้โดยเฉพาะหลักสูตรที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อความทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดย โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่าหลักสูตรระดับท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษา

หรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่ง ทิศนา ขัมมณี (2555) ได้เห็นความสำคัญการแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเองโดยนำแนวคิดการพัฒนาตนเองจากการสำรวจตนเองกับการให้ผู้อื่นแนะนำ พบประเด็นที่มีผลต่อการพัฒนาตนเอง 6 ประเด็นคือ ทศนคติในการแก้ปัญหา วิธีการในการแก้ปัญหา การนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา การแก้ปัญหาในทางปฏิบัติการควบคุม พฤติกรรม การแก้ปัญหา และการบันทึกผลการปฏิบัติ ในขณะที่ ศิริพร ชีปนวัฒนา (2553) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญมี 9 ขั้นตอน คือ 1)วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2)การกำหนดเป้าหมาย 3)กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมายสิ่งที่ต้องคำนึงถึงความทันสมัยและคุณค่าของเนื้อหา 4)กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลหลักสูตร 5)ทดลองใช้หลักสูตร 6)ประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรและปรับปรุงแก้ไข 7)การนำหลักสูตรไปใช้ 8)ประเมินผลหลักสูตร และ 9)ปรับปรุงแก้ไขผลที่ได้จากการประเมินหลักสูตร

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR)

การวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community based research) หมายถึง กระบวนการปฏิบัติร่วมกันของชุมชนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นเน้นการร่วมทำวิจัยของชุมชนโดยชุมชนนำปัญหาขามางลงมือปฏิบัติการทำวิจัยเพื่อคำตอบและทางออกให้ชุมชนอาศัยการทำงานเป็นทีม วิจัยเพื่อท้องถิ่นมีพี่เลี้ยงของนักวิจัย นักวิชาการหรือนักพัฒนาคอยช่วยเหลือการทำงานในพื้นที่ร่วมกับชาวบ้านเพื่อนำไปปรับแก้ปัญหของชุมชนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม (สินธุ์ สโรบล และ ศรีสักดิ์ วิลลิโถม. 2552) โดยเน้นโจทย์ต้องมาจากความต้องการของชุมชน 2)ชุมชนทำวิจัยเอง 3)การมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายในทุกกระบวนการและขั้นตอนการศึกษา 4)พัฒนาและยกระดับการใช้ความรู้ท้องถิ่น 5)เน้นสร้างคนมากกว่าสร้างความรู้ และ 6)การเสริมพลังอำนาจของชุมชน (กาญจนา แก้วเทพ, 2567)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดทฤษฎีบัญชี และบัญชีชุมชน แนวคิดการตรวจสอบควบคุมภายใน แนวคิดบัญชีต้นทุน รวมถึงแนวคิดความรู้ด้านภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้ให้ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นบทเรียนในการเพิ่มทักษะความรู้ที่ว่ากระมีระบบบัญชีที่ดีและการตรวจสอบควบคุมภายในที่ดีล้วนแต่เป็นการเชื่อมโยงศาสตร์ด้าน

ความรู้บัญชีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การจัดทำพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชนได้โดย อลงกต ยะไวทย์ และ ญัฐวัฒน์ วงษ์สวัสดิกุล (2562) ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการสร้างสภาวะแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยการทำงานในสภาพจริง พบว่า 1) ผลการศึกษาและสร้างสภาวะแวดล้อมการเรียนรู้จากการด้วยการทำงานในสภาพจริงของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงาน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การเตรียมการ ขั้นที่ 2 จัดกระบวนการเรียนการสอน บูรณาการเข้ากับสถานการณ์จริง ขั้นที่ 3 การให้คำปรึกษาจากสถานการณ์จริง ขั้นที่ 4 พัฒนาการของผู้เรียนตามผลลัพธ์การเรียนรู้ ขั้นที่ 5 ประเมินผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และขั้นที่ 6 ผลลัพธ์ การเรียนรู้ของผู้เรียนจากการทำงาน ทั้งคุณลักษณะ และสมรรถนะตามหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ผนวกกับกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยแบ่งรายละเอียดของการดำเนินงานที่ให้บทบาทหน้าที่หลักเป็นของนักวิจัยชาวบ้าน ซึ่งเป็นเจ้าของปัญหาได้เข้ามาดำเนินกระบวนการเพื่อแก้ไขปัญหาและเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำไปใช้ประโยชน์สำหรับชุมชน ครอบครัวตนเองและขยายผลสู่ชุมชนหรือครอบครัวอื่นด้วย โดยแบ่งกระบวนการและขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมการดำเนินโครงการในระยะต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ ผ่านกิจกรรมและกระบวนการวิจัยโดยการเปิดเวทีประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการทดสอบความรู้ก่อนและหลังอบรม ด้านบัญชีการเงิน บัญชีต้นทุน บัญชีภาษีอากร และการตรวจสอบควบคุมภายใน การทดลองปฏิบัติจริงจากกรณีศึกษาของชุมชน การทดลองเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนอื่น การสรุปและถอดความรู้นำมาสู่การออกแบบหลักสูตรและการกำหนดเนื้อหาในหลักสูตรร่วมกัน ตลอดจนการจัดทำรายงานเพื่อนำเสนอข้อค้นพบและการคืนข้อมูลสู่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจ และจากประเด็นปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ พัฒนาของชุมชน โดยมีจำนวนเป้าหมายหลัก 15 คน ได้แก่ ประธานชุมชน กรรมการชุมชน และ

สมาชิกชุมชนจาก 9 ชุมชนในเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยชุมชนหน้าท่าอากาศยานด้านใต้ ชุมชนตาลคู่ ชุมชนร่วมพัฒนา ชุมชนศิริสุข ชุมชนโกสุมรวมใจ 3 ชุมชนเจริญสุข ชุมชนแม่ทองก้อน ชุมชนแอร์พอร์ตวิลเลจ ชุมชนร่วมพัฒนา

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อค้นพบจากการทบทวนบริบทชุมชน และทุนความรู้เดิมในด้านการจัดทำบัญชีที่เหมือนและแตกต่างกันของแต่ละชุมชนกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ชุมชนมีกิจกรรมที่คล้ายกันคือ มีสหกรณ์ออมทรัพย์ กองทุนสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เงินสนับสนุนจากสำนักงานเขตเพื่อใช้ในการบริหารจัดการชุมชน เงินออมโครงการบ้านมั่นคง เงินสนับสนุนกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ นอกจากนี้บางชุมชนยังมีงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน แต่เป็นงบประมาณที่ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง มีเพียงครั้งคราว และจากการสำรวจพบว่าการจัดทำบัญชีของชุมชนมีลักษณะการจัดทำโดยจดบันทึกในสมุดเป็นรูปแบบการรับเงิน จ่ายเงิน มีเอกบ้าง แต่ไม่มีรูปแบบของเอกสาร และการควบคุมเอกสารที่เป็นระบบ โดยแต่ละชุมชนจะมีการจัดทำบัญชี และเอกสาร

ประกอบการจัดทำบัญชีแตกต่างกันตามความรู้ ความเข้าใจ (ทุนเดิม) ด้านการจัดทำบัญชีของแต่ละคน ในการรายงานงบประมาณในการใช้จ่ายแต่ละโครงการของแต่ละชุมชน มีวิธีการจัดทำและรายงานที่แตกต่างกัน

ดังนั้น จากผลการสำรวจจึงนำมาสู่ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาและยกระดับความรู้ในการจัดทำบัญชีที่เหมือนกันทุกชุมชน สำหรับงบประมาณโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนเดียวกัน และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ซึ่งจะส่งผลต่อการเบิกจ่ายงบประมาณ การจัดทำเอกสารประกอบการจัดทำบัญชี ตลอดจนทำให้มีรูปแบบที่มีความน่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ อันจะส่งผลต่อการเข้าถึงงบประมาณทั้งจากหน่วยงานภาครัฐเอกชน นอกจากนี้ผลที่ได้จากการทบทวนบริบทของชุมชนยังนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดและออกแบบเนื้อหาเพื่อการพัฒนาชุมชนของนักวิจัยอาจารย์ และนักวิชาการจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าผ่านกระบวนการอบรมให้ความรู้ในแต่ละครั้ง เพื่อให้ขอบเขตของเนื้อหาสอดคล้องกับกิจกรรมและงบประมาณของชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชนที่ตรงกับความต้องการและเกิดประโยชน์จากการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้จากจากประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทบทวนและถอดบทเรียนเกี่ยวกับรายได้ ค่าใช้จ่าย การตรวจสอบควบคุมภายในและการจัดทำบัญชีของแต่ละชุมชนยังมีข้อค้นพบดังสรุปได้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : สรุปข้อมูลทุนเดิมในการจัดทำบัญชีและกิจกรรมรายได้ค่าใช้จ่ายของแต่ละชุมชน

ชุมชน	ตัวแทนชุมชน	กิจกรรมรายได้	กิจกรรมค่าใช้จ่าย	การควบคุมภายในและการตรวจสอบ
ท่าอากาศยาน ด้านใต้	คุณศรีวิชัย ตะโกอยู่	มีการจัดตั้งสหกรณ์ร่วมกับชุมชนตาลคู่ โดยสหกรณ์มีการบันทึกบัญชีตามรูปแบบสหกรณ์มีงบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน - รายได้จากสมาชิกสหกรณ์ ค่าเช่าที่ดิน - รายได้จากงบกทม. 20000 บาท - งบสนับสนุนชุมชน ชุมชนจะเป็นผู้สำรองจ่ายไปก่อนและจะรวบรวมเอกสารหลักฐานการจ่ายไปขอเบิกเงินจากกทม. ในภายหลัง - งบช่วยเหลือชั่วคราว เพื่อช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับชุมชน - อนาคตมีโครงการรายได้จากการเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจโดยการผลิตสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน	- งบที่ได้จากกทม. จะไม่เข้าบัญชีชุมชนแต่กทม. จะจ่ายให้กับ Supplier โดยตรง	การเปิดเผยข้อมูลทางด้านบัญชีและการเงินให้ชุมชนรับทราบช่องทาง การติดบอร์ด และทางไลน์ สิ่งที่ต้องการคือ ต้องการมีแนวทางการตรวจสอบและเครื่องมือในการตรวจสอบออกแบบให้เหมาะสมกับชุมชน
ชุมชนโกสุม รวมใจ 3	คุณมานพ โสภณวัฒนา ไพบุลย์	- มีรายรับจากการบริจาค ทำบุญ มีการบันทึกบัญชีทุกกิจกรรม มีรายรับ รายจ่าย คงเหลือ มีระบบการถือเงินสดสำรองจ่าย	- บันทึกค่าพาหนะเป็นค่าใช้จ่าย	การดำเนินงานอยู่ในรูปของคณะกรรมการชุมชน แต่ไม่มีการทำรายงานการประชุม
ชุมชนตาลคู่	คุณอมรรัตน์	ยังไม่ได้จัดตั้งเป็นชุมชนเป็นเพียงกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย - รายได้มาจากการให้สมาชิกออมทรัพย์ 500 ต่อเดือน มาจ่ายค่าเช่าที่ - กรมธนารักษ์ ค่าหุ้น รายได้ค่าบริการจัดการคนละ 40 บาทมีใบสำคัญรับจ่าย มีการบันทึกสมุดออมทรัพย์	- ค่าใช้จ่ายมีค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ - ค่าเจ้าหน้าที่ - ค่าอาหาร	
ชุมชนสะพาน ร่วมใจ	คุณน้อง คุณปิ่น	- มีรายได้จากงบสนับสนุนจากเขต เดือนละ 5000 บาท - กลุ่มออมทรัพย์กำลังจัดตั้งสหกรณ์ มีสมุดบัญชีชุมชน - เริ่มทำโครงการปลูกผักเพื่อลดรายจ่าย	- ค่าน้ำค่าไฟฟ้า	
ชุมชนศิริสุข	คุณกั้ง	- รายรับจากการให้เช่าสถานที่ ศาลาเอนกประสงค์มีการทำบัญชี รายรับ รายจ่าย คงเหลือ - รายรับค่าสาธารณูปโภคทำโครงการเบิกเงินจากสำนักงานเขต	- ค่าใช้จ่าย - ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า	- ติดบอร์ด สมาชิกชุมชน - ส่งสัยให้สอบถามได้

2. ผลจากการศึกษา ออกแบบ และพัฒนาความรู้สู่การยกระดับเป็นหลักสูตรบัญชีชุมชนที่มีมาตรฐาน โดยผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ให้บทบาทชุมชนในการแสดงความคิดเห็น ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเวทีการอบรม วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ความรู้ที่จำเป็นและต้องการเพื่อประโยชน์ของชุมชนในปัจจุบันและอนาคตจนสามารถสรุปและออกแบบหลักสูตรโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยมีรายละเอียดของการศึกษาและผลการศึกษา ซึ่งนำมาสู่เนื้อหาที่ออกแบบเป็นหลักสูตรบัญชีที่เหมาะสมกับชุมชนทั้ง 3 ระยะ ดังนี้

2.1 การศึกษา โดยใช้กระบวนการประชุมสรุปความคิดเห็นจากสามฝ่าย ได้แก่ ชุมชน นักวิจัยอาจารย์ด้านบัญชี นักวิชาการจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และนำข้อมูลความรู้ที่ได้มาสกัดและกำหนดเป็นขอบเขตของเนื้อหาที่ครอบคลุมทุนเดิมในการจัดทำบัญชีของแต่ละชุมชนที่มีทั้งความเหมือนและแตกต่างกัน โดยนำมาสรุปและรวบรวมเป็นข้อมูลความรู้ชุดเดียวกัน และศึกษาความรู้ด้านบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป รวมถึงระดมสมองร่วมกันระหว่างทีมวิทยากรที่เป็นอาจารย์สอนบัญชี และนักวิชาการจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จนได้ข้อสรุปของเนื้อหา 4 ด้าน ประกอบด้วย เนื้อหาด้านบัญชีการเงิน บัญชีต้นทุน บัญชีภาษีอากร และการตรวจสอบควบคุมภายใน

2.2 การออกแบบและพัฒนา โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาและกำหนดเป็นขอบเขตของเนื้อหาที่ชุมชนต้องการเรียนรู้เพื่อยกระดับความรู้ที่มีมาตรฐานแบบกว้าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้านดังกล่าวข้างต้น ในส่วนของการออกแบบนี้ใช้กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จัดเวทีอบรมชาวบ้านประกอบด้วยผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน ชาวบ้านหรือสมาชิกชุมชนที่มีความสนใจและมีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีของชุมชนโดยกำหนดการอบรมเนื้อหาแต่ละ 2 วัน รวมเป็นเวลาที่ใช้ในการอบรมทั้งหมด 8 วัน จนผู้เข้าร่วมอบรมได้ความรู้ และมีความเข้าใจในการประยุกต์ใช้หลักการจัดทำบัญชีที่มีมาตรฐานกับการทำงานของชุมชน และผู้เข้าอบรมมีผลการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในด้านบัญชีการเงินจำนวน 15 คน จากผู้เรียน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ด้านบัญชีต้นทุนจำนวน 8 คน จากผู้เรียน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 ด้านบัญชีภาษีอากรจำนวน 9 คน จากผู้เรียน 19 คนคิดเป็นร้อยละ 90 และด้านการตรวจสอบควบคุมภายในจำนวน 10 คน จากผู้เรียน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 นอกจากนี้จากการสังเกตการณ์ยังพบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมที่สามารถยกระดับจากผู้เรียน เป็นพี่เลี้ยงผู้ถ่ายทอดหรือสอนคนอื่นได้อีกจำนวน 4 คนจากผู้เข้าอบรมทั้งหมด 15 คนอีกด้วย

2.3 การกำหนดขอบเขตเนื้อหา ทดลองใช้ ประชุมสรุปผล เป็นผลที่เกิดขึ้น ภายหลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยเป็นขั้นตอนในการศึกษาเนื้อหาแต่ละด้าน เพื่อสรุปขอบเขตของเนื้อหาที่ชัดเจนเหมาะสมกับความต้องการและจะเกิดประโยชน์ กับชุมชนได้อย่างแท้จริง โดยการให้ชุมชนเป็นผู้วิเคราะห์ สังเคราะห์และให้ลำดับความสำคัญ ของเนื้อหาในแต่ละด้าน ว่าเนื้อหาหัวข้อใดที่มีความสำคัญต้องการพัฒนาและบรรจุใน หลักสูตรบัญชีชุมชน เนื้อหาส่วนไหนมากไปไม่จำเป็นที่ชุมชนต้องเรียนรู้ และกำหนด ให้เป็นส่วนเสริม โดยให้ชุมชนแต่ละคนให้คะแนนลำดับความสำคัญของเนื้อหาจากน้อย ไปหามาก พร้อมให้เหตุผลประกอบ และพบว่าเนื้อหาที่ชุมชนให้ความสำคัญลำดับแรก ได้แก่ ด้านบัญชีต้นทุน รองลงมาคือบัญชีการเงิน บัญชีภาษีอากร และการตรวจสอบควบคุม ภายใน ตามลำดับ โดยในเนื้อหาแต่ละด้านได้ให้ความสำคัญย่อยลงไปในแต่ละหัวข้อของ เนื้อหาและความจำเป็นและการให้ลำดับความสำคัญจนสามารถนำมาสรุปเป็นเนื้อหา ในแต่ละหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ที่ เหมาะสม หลังจากนั้นได้นำเนื้อหาดังกล่าวมาสรุป ออกแบบและทดลองใช้กับกรณีศึกษา ของชุมชนเพื่อเป็นการทบทวนความรู้ ความเข้าใจ และยืนยันขอบเขตของเนื้อหาจาก การทดลองใช้ร่วมกัน และทำการสรุปปรับปรุงอีกครั้ง จนได้ความชัดเจนของเนื้อหา ขั้นตอน การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และนำไปทำการทดลองใช้กับชุมชนพื้นที่อื่นอีกครั้ง จนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน เพื่อนำมาออกแบบและบรรจุเนื้อหาของหลักสูตรโดยแบ่งออกเป็น 3 หลักสูตร ได้แก่หลักสูตรระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ดังสรุปได้ในตารางที่ 2 ซึ่งได้แบ่งกลุ่มคุณสมบัติผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 กลุ่มผู้เรียนที่ไม่มีความรู้ ด้านบัญชี และ กลุ่ม 2 คือ กลุ่มที่มีความรู้ด้านบัญชีอยู่บ้าง

ตารางที่ 2 : สรุปเนื้อหาที่จำเป็นและควรมีในหลักสูตรบัญชีชุมชนโดยแบ่งออกเป็น 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว

หลักสูตร	กลุ่มผู้เรียน	รายละเอียดเนื้อหา	ระยะเวลาในการเรียน
ระยะสั้น	กลุ่ม 1	เหมาะสำหรับผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ ต้นทุน ปริมาณ กำไร และออกงบการเงินอย่างง่าย โดยจะ เรียนเนื้อหาที่เน้นด้านการเงิน กับต้นทุน ดังนี้	อย่างน้อย 2 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง รวมเป็นขั้นต้น 12 ชั่วโมง
	กลุ่ม 2	เนื้อหาบัญชีการเงิน ประกอบด้วย ความหมาย การวิเคราะห์รายการค้า การจัดประเภทสินทรัพย์ หนี้สิน ทุนหรือส่วนของผู้ถือหุ้น รายได้ และค่าใช้จ่าย การจัดทำงบกำไรขาดทุน งบฐานะการเงิน เนื้อหาต้นทุน ประกอบด้วย ความหมาย การจัดประเภทต้นทุน การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต ค่าแรงงาน งบลงทุน การคำนวณราคาขาย การวิเคราะห์ จุดคุ้มทุน และการจัดทำงบต้นทุนผลิต	1-2 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง รวมเวลาเรียนระหว่าง 6-12 ชั่วโมง

หลักสูตร	กลุ่มผู้เรียน	รายละเอียดเนื้อหา	ระยะเวลาในการเรียน
ระยะกลาง	กลุ่ม 1	เหมาะสำหรับผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุน ปริมาณ กำไร รวมถึงการจัดทำงบประมาณ การเขียนข้อเสนอโครงการที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ และเรียนรู้เกี่ยวกับบันทึกบัญชีตามวงจรบัญชีจนถึงการออกงบการเงิน โดยจะเรียนเนื้อหาที่เน้นด้านการเงิน กับต้นทุน ดังนี้	อย่างน้อย 3 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง รวมเป็นขั้นต่ำ 18 ชั่วโมง
	กลุ่ม 2	เนื้อหาบัญชีการเงิน ประกอบด้วย ความหมาย การวิเคราะห์รายการค้า การแยกประเภท การจัดประเภทสินทรัพย์ หนี้สิน ทุนหรือส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย การทำงานทดลอง การจัดทำงบกำไรขาดทุน งบฐานะการเงิน เนื้อหาต้นทุน ประกอบด้วย ความหมาย การจัดประเภทต้นทุน การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต ค่าแรงงาน งบลงทุน การคำนวณราคาขาย การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน การจัดทำต้นทุนการผลิต งบประมาณและการเขียนโครงการ	2 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง รวมเวลาเรียน 12 ชั่วโมง
ระยะยาว		เหมาะสำหรับผู้เรียนที่ต้องการนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำบัญชีในรูปของบริษัทนิติบุคคล หรือใช้ประกอบการเรียนหลักสูตรบัญชีบัณฑิต หรือใช้ในการเปิดบริษัทของตนเองโดยจะเรียนเนื้อหาทั้งหมด 4 ด้านประกอบด้วยบัญชีการเงิน บัญชีต้นทุน บัญชีภาษีอากร และการตรวจสอบควบคุมภายใน	
	กลุ่ม 1	ด้านบัญชีการเงิน	วันละ 4 ชั่วโมง ใช้เวลา 7 วัน รวม 28 ชั่วโมง
	กลุ่ม 2		วันละ 4 ชั่วโมง ใช้เวลา 2 วัน รวม 8 ชั่วโมง
	กลุ่ม 1	ด้านบัญชีต้นทุน	วันละ 4 ชั่วโมง ใช้เวลา 14 วัน รวม 56 ชั่วโมง
	กลุ่ม 2		วันละ 4 ชั่วโมง ใช้เวลา 2 วัน รวม 8 ชั่วโมง
	กลุ่ม 1	ด้านบัญชีภาษีอากร	วันละ 6 ชั่วโมง ใช้เวลา 2 วัน รวม 12 ชั่วโมง
	กลุ่ม 2		วันละ 6 ชั่วโมง ใช้เวลา 1 วัน รวม 6 ชั่วโมง
	กลุ่ม 1	ด้านการตรวจสอบควบคุมภายใน	วันละ 6 ชั่วโมง ใช้เวลา 2 วัน รวม 12 ชั่วโมง
	กลุ่ม 2		วันละ 6 ชั่วโมง ใช้เวลา 1 วัน รวม 6 ชั่วโมง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการยกระดับความรู้สู่การพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชนที่มีมาตรฐาน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเขตตอนเมือง และเขตหลักสี่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น Community Based Research : CBR โดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยอาจารย์ นักวิจัยชาวบ้าน และนักวิชาการกรมพัฒนาธุรกิจการค้า รวมถึงภาคีเครือข่ายโรงเรียนบริหารศิลป์ตอนเมืองที่สนับสนุนสถานที่อบรมและทำกิจกรรม ตลอดจนการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนโดยสำนักงานเขตตอนเมือง เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้อันจะนำมาสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดทฤษฎี ประกอบด้วย เศรษฐกิจฐานราก กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน และมาตรฐานการบัญชี การออกแบบหลักสูตรโดยมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome Based Education : OBE) เพื่ออภิปรายและวิจารณ์ผลในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรบัญชีชุมชนกับการขยายผลสู่พื้นที่อื่น

การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ในหลากหลายด้านให้กับชุมชนทั้งในเมืองและชุมชนชนบทมีมาอย่างต่อเนื่องหากแต่เป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นทางด้วยการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการแก้ไขปัญหาบางอย่าง แต่การพัฒนาความรู้ให้กับคนทั้งผู้นำ และสมาชิกชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งจากภายในถือเป็นเครื่องมือช่วยในการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนกว่า สำหรับงานวิจัยนี้เป็นการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีให้กับชุมชน โดยการนำความรู้จากหลักสูตรหรือสถาบันการศึกษาที่เป็นวิชาการด้านบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปบูรณาการกับความรู้ด้านบัญชีในรูปแบบของชาวบ้าน เพื่อสร้างฐานองค์ความรู้ของชุมชนให้เข้มแข็งและถือเป็นการยกระดับความรู้ที่สำคัญสอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2566-2570 ที่เน้นภูมิปัญญาสร้างคุณค่าโดยการนำองค์ความรู้จากสถาบันสู่ชุมชน จากการศึกษาสามารถสรุปขั้นตอนในการออกแบบหลักสูตรบัญชีชุมชนโดยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ประชุมทบทวนความรู้เดิมและเพื่อรับฟังความต้องการในการเรียนรู้จากชุมชน ขั้นตอนที่ 2 ประชุมทีมนักวิจัยอาจารย์ นักวิจัยวิชาการเพื่อออกแบบความรู้ที่ตรงกับความต้องการของชุมชน ขั้นตอนที่ 3 อบรมพัฒนาความรู้ ขั้นตอนที่ 4 สรุปและประเมินผลความรู้ ขั้นตอนที่ 5 ออกแบบและทดลองการเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 6 ประชุมสรุปเนื้อหาเพื่อพัฒนาเป็นหลักสูตรบัญชีชุมชน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวได้ดำเนินงานโดยบูรณาการมาจากหลักการพัฒนาหลักสูตรโดยมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome Based Education : OBE)

ศิริพร ชีปนวัฒนา (2553; 88-89) ได้สรุปขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 9 ขั้นตอนคือ 1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดเป้าหมาย 3) กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมาย 4) กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล 5) ทดลองใช้หลักสูตร 6) ประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรและปรับปรุงแก้ไข 7) การนำหลักสูตรไปใช้ 8) ประเมินผลหลักสูตร และ 9) ปรับปรุงแก้ไข โดยขั้นตอนที่ดำเนินการวิจัยนี้ จะมีความคล้ายกับขั้นตอนการออกแบบหลักสูตรของศิริพร ชีปนวัฒนา แต่ความโดดเด่นในการออกแบบหลักสูตรครั้งนี้ถือเป็นการออกแบบจากล่างขึ้นบน กล่าวคือเป็นการออกแบบจากผู้ใช้ประโยชน์ นั่นคือนักวิจัยชุมชนเป็นฐานในการกำหนดเนื้อหา ความรู้ ขั้นตอนและวิธีการทั้งหมดไปสู่การปรับเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนจนได้รูปแบบเนื้อหา ความรู้ที่เหมาะสมแก่การออกแบบเป็นหลักสูตรสำหรับชุมชนใช้งานได้จริง อันนำมาซึ่งการขยายผลผ่านคนจากผู้รับความรู้เป็นวิทยากรชุมชนถ่ายทอดจากชุมชนสู่ชุมชน ส่งผลต่อการต่อยอดและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ต้นทุนชุมชนกับการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีของชุมชน

การพัฒนาความรู้ของชุมชนที่จะประสบความสำเร็จและเกิดเป็นความยั่งยืน ต้องมาจากความต้องการของชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้มีบทบาทในการขับเคลื่อนหลักจนเกิดเป็นความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงานและอยากสืบต่อความรู้และการพัฒนาดังกล่าว ดังนั้น กระบวนการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีชุมชนสู่การพัฒนาเป็นหลักสูตรบัญชีชุมชนนั้นเริ่มต้นจากการให้ความสำคัญกับความต้องการของชุมชนเป็นหลัก และจากการศึกษาครั้งนี้พบข้อค้นพบที่สำคัญที่เกิดจากการพัฒนาและส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ ซึ่งพบว่า ต้นทุนในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ส่งผลต่อความสำเร็จประกอบด้วยต้นทุน 4 ด้าน ได้แก่

1) ต้นทุนความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research: CBR) โดยนักวิจัยชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการในครั้งนี้ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่มคือ นักวิจัยที่เคยผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีสหกรณ์ เคหะสถาน ซึ่งดำเนินโครงการวิจัยโดยมีฐธะปราน คล้ายประสิทธิ์ และคณะ (2564) และนักวิจัยที่ไม่เคยผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาก่อน โดยต้นทุนด้านนี้ส่งผลต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจได้อย่างรวดเร็วจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของนักวิจัยชาวบ้านว่าขั้นตอนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นนั้นโจทย์วิจัยต้องมาจากความต้องการของชุมชน ชุมชนเป็นผู้ดำเนิน

กระบวนการวิจัยหลัก และชุมชนเป็นผู้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากกระบวนการวิจัยนั้น ซึ่งสอดคล้องกับคาถา 5 ข้อของ CBR ทศวรรษที่ 3 โดยกาญจนา แก้วเทพ (2567) ดังนั้นนักวิจัยชาวบ้านจึงมีความตั้งใจในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนอย่างจริงจัง เพราะเชื่อมั่นในกระบวนการและผลลัพธ์ว่าชุมชนจะได้รับประโยชน์จากการทุ่มเทและลงมือทำงานร่วมกันโดยไม่สูญเสียเปล่าและกระบวนการดังกล่าวจะสามารถพาทุกคนไปยังเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกันได้

2) ต้นทุนที่มิวิจัย กล่าวคือต้นทุนของนักวิจัยอาจารย์และนักวิจัยชาวบ้านที่มีความหลากหลายประกอบด้วย หนึ่งคือนักวิจัยอาจารย์ที่มีความรู้ด้านบัญชีและการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประกอบกับมีความคุ้นเคยกับการทำงานร่วมกับชุมชน ทำให้มีประสบการณ์ในการทำงานเพื่อหนุนเสริมความรู้ให้กับชุมชน สามารถปรับการหนุนเสริมได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม จนทำให้ชุมชนเกิดความไว้วางใจในตัวนักวิจัยอาจารย์ ซึ่งหลักในการสร้างความไว้วางใจระหว่างกันนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง การเสริมพลังชุมชน ของ Ostrom เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมในยุคที่ 3 ซึ่งนำเสนอแนวคิดนี้โดย กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2562) สองนักวิจัยชาวบ้านที่มีทุนความรู้เดิมด้านบัญชี ทำให้การเรียนรู้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและกลายมาเป็นพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือแนะนำและแบ่งปันความรู้ให้กับนักวิจัยคนอื่นที่ไม่มีความรู้ด้านบัญชี และสามนักวิจัยชาวบ้านที่ไม่มีทุนความรู้ด้านบัญชีเลย แต่มีความอดทนมีความตั้งใจอยากเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

3) ต้นทุนกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นต้นทุนที่สะสมมาจากการดำเนินงานวิจัยร่วมกันระหว่างนักวิจัยอาจารย์และนักวิจัยชาวบ้านที่เกิดจากความคุ้นเคย ความเชื่อมั่น และเชื่อใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้การเข้าร่วมโครงการและพัฒนาเรียนรู้ร่วมกันได้รับความร่วมมืออย่างดี นำมาสู่การมอบบทบาทหลักให้กับนักวิจัยชาวบ้านเป็นผู้ลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมการ ส่งผลให้นักวิจัยชาวบ้านที่เคยทำงานร่วมกันอยู่แล้ว กับนักวิจัยชาวบ้านที่ไม่เคยทำงานร่วมกันมาก่อน ได้ทำความรู้จัก แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน จนสนิทสนม พูดคุยแลกเปลี่ยนกันด้วยรอยยิ้ม ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งกันซึ่งกันและกันจนสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของ เกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย (2559) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สำหรับการฝึกอบรม พนักงานในองค์กร และพบว่าทำให้ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมโดยตรงกับกิจกรรมได้ตอบ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้

ในกลุ่มซึ่งความหลากหลายของทักษะและประสบการณ์นั้น เป็นจุดเด่นที่สำคัญ ไม่ว่าจะมีความรู้น้อยหรือมาก แต่หากได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและแบ่งปันกันก็จะเกิดเป็นทักษะและความรู้เพิ่มมากขึ้นจากการได้ช่วยเหลือและอธิบายให้กับผู้อื่น (Learning of Transfer)

3) **ต้นทุนภาคี** ภาคีเครือข่ายถือเป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่สำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมความรู้ให้กับชุมชน และถือเป็นกลุ่มที่ดำเนินงานเพื่อพัฒนาและหนุนเสริมชุมชนทุกช่วงเวลาด้วยบทบาทหน้าที่โดยแนวคิดในการจำแนกประเภทภาคีเครือข่ายของกาญจนา แก้วเทพ (2567) แบ่งภาคีเครือข่ายออกเป็น 3 กลุ่ม คือ **Player A** เป็นกลุ่มคนที่ต้องการเข้ามาเพื่อช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำให้กับชุมชนประกอบด้วย **มหาวิทยาลัยเกริก** ซึ่งถือเป็นสถาบันการศึกษาที่ดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนให้อาจารย์ใช้เวลาในการลงพื้นที่ดำเนินการวิจัยได้อย่างอิสระ ส่งผลให้การทำงานของอาจารย์นั้นสามารถปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและความต้องการของชุมชนได้อย่างเหมาะสม สอง คือ **กรมพัฒนาธุรกิจการค้า** ที่ให้ความร่วมมือในการเรียนรู้ชุมชน พัฒนาออกแบบ ร่วมเป็นวิทยากรจะจนมีความรู้ความเข้าใจในบริบทการทำงาน of ชุมชน ส่งผลให้นักวิชาการที่มาดำเนินการมีประสบการณ์ใหม่เพิ่มขึ้นจากเดิมที่หนุนเสริมแค่องค์กรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ลำดับต่อมาคือกลุ่ม **Player C** ซึ่งก็คือ กลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานวิจัยนี้ ได้แก่ **กลุ่มภาคีเครือข่ายระหว่างชุมชนด้วยกันเอง** ที่มีประสบการณ์การทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือ แบ่งปันกันมาอย่างยาวนาน และการเพิ่มความสัมพันธ์กับชุมชนที่เพิ่งเข้ามาเรียนรู้ใหม่ผ่านกระบวนการวิจัยนี้ ทำให้ภาคีเครือข่ายระหว่างชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น และส่วนสุดท้ายที่สำคัญคือภาคีเครือข่ายในพื้นที่วิจัยทั้ง **สำนักงานเขตดอนเมือง และสำนักงานเขตหลักสี่ หรือที่เรียกว่าเป็นกลุ่ม Player B** ซึ่งถือเป็นหน่วยงานหลักที่ทำงานร่วมกับชุมชน ซึ่งสนับสนุนทั้งบุคลากรเข้าร่วมเรียนรู้ สถานที่ และจะเป็นหน่วยงานที่สานต่อข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้เพื่อให้เกิดเป็นความยั่งยืนและส่งต่อองค์ความรู้ไปยังชุมชนอื่นเพื่อประโยชน์ที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะทั่วไป และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมและการพัฒนาความรู้ในการจัดทำบัญชีของชุมชนที่มีมาตรฐานเดียวกัน

ภายใต้หลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำธุรกิจของ ตนเอง นอกจากนี้ควรมีการขยายผลข้อค้นพบไปสู่พื้นที่อื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดการต่อยอด และพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าถึงความรู้โดยการแลกเปลี่ยน ระหว่างกัน

2. ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ควรร่วมมือกันส่งเสริมการพัฒนา หลักสูตรบัญชีชุมชนที่มีความหลากหลายสอดคล้องกับบริบทในการพัฒนาชุมชนอย่าง แท้จริง และบรรจุเป็นนโยบายของหน่วยงาน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิด ความร่วมมือกันทำงานอย่างเข้มแข็งส่งผลต่อการเติบโตของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนางานวิจัยด้านการพัฒนาความรู้ และจัดทำเป็นหลักสูตรบัญชี ชุมชนร่วมกับสถาบันการศึกษาที่มีการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิให้กับผู้ผ่านการอบรม เรียนรู้ และเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานที่กำกับ ชุมชน และสังคม

2. ควรมีการศึกษาข้อมูลความต้องการในการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีที่มีมาตรฐาน ตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป โดยศึกษาเชิงปริมาณด้วยการเก็บข้อมูลจากชุมชน ทั้งในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการที่ครอบคลุมเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำมาสู่การพัฒนาความรู้และจัดทำเป็นหลักสูตรบัญชีชุมชนที่มีมาตรฐานเดียวกัน ในระดับประเทศ

3. ควรมีการบูรณาการเทคโนโลยีกับการจัดทำบัญชีของชุมชนเพื่อค้นหาเครื่องมือ ช่วยในการทำบัญชีให้มีประสิทธิภาพและเกิดความแม่นยำมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2567). *การวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับการพัฒนาตัวชี้วัด ความเหลื่อมล้ำ ด้านการเมือง-สิ่งแวดล้อม และพื้นที่ บทสังเคราะห์: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อท้องถิ่น*.
- กาญจนา แก้วเทพ อาภา พงษ์ศิริแสน ชินนวัฒน์ มณีศรีข้า พวงทอง เม้งเกร็ด คำธณ นิมอนงค์ เกลิมพล อัมเกียรติ สุจินดา อัมเกียรติ อรธิดา นามศิริ วัชรกร ดิษฐสมบุญณ์ วีรวรรณ ดวงแข ชุตติภา ดวงมรกต เพียว หาดสมบัติ มนตรี อัมอาตุร เส็ง ชื่นอรุระ ธิญญ์รัศม์ นิมอนงค์ และสงกรานต์ พงษ์มี. (2562). *นวัตกรรม การเสริมพลังชุมชนด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์สังเคราะห์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น: กรณีศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัด สมุทรสงคราม*. รายงานการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- เกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย. (2559). กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สำหรับ
การฝึกอบรมพนักงานในองค์การ. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(2), 82-91
- จินดา จอกแก้ว วีรยุทธ์ สุขสัตย์ สมจิตร แก้วอยู่ เนื้อทอง มาทอง โกมล มีตระกูล
ชัยรัตน์ เลี้ยงบุตร สดลิริ วัฒนาพัทธ์ ต่วย พลอยขาว วชิร เอ็นสบาย กนกศักดิ์
วิภาตกนก และ สุพัฒน์ พงษ์คำพัด. (2554). *การจัดการความรู้ทางการบัญชี
และการบริหารการเงินเพื่อพัฒนากลุ่มธุรกิจช่างชุมชนบางบัวเขตบางเขน.
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (สกว.) และมหาวิทยาลัยเกริก.*
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ.
โรงพิมพ์อัสสัม เพรส.*
- ณัฐะปราน คล้ายประสิทธิ์ ชนเดตี พิพัฒนางกูร และ นงนัท นพคุณ. (2564). *การพัฒนา
ศักยภาพชุมชนในการจัดทำบัญชีตามรูปแบบของสหกรณ์เคหสถานเพื่อรองรับ
โครงการบ้านมั่นคง กรุงเทพมหานคร. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ
มหาวิทยาลัยเกริก.*
- ดาวพระศุภร ทองกลิ่น. (2554). *การจัดการความรู้การจัดทำบัญชีกองทุนเมือง ชุมชนบางบัว
เขตบางเขนเพื่อการบริหารการจัดทำบัญชีที่มีประสิทธิภาพ. สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (สกว.) และมหาวิทยาลัยเกริก.*
- ทิตินา แวมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่3). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- รัตนา วงศ์รัศมีเดือน. (2563). *บัญชีเพื่อการจัดการ : สำหรับผู้ที่ไม่ใช่กับบัญชี (MANAGERIAL
ACCOUNTING) (พิมพ์ครั้งที่ 13). โรงพิมพ์สมธรรม.*
- วิจิต เอียงอ่อน อลิษา ประสมผล กัลยรัตน์ เจียมโฆสิต ฉวี สิงหาต วราภรณ์ ศรีบัณฑิต
วัชรินทร์ อรรถศรีวร และ ยุทธนา พรคอนันต์. (2565). *แนวทางการพัฒนาความรู้
การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดตราด.
วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา Vocational Education Innovation
and Research Journal*, 6(1), 84-93
- สุเมธ ศิริคุณโชติ กำธร สิริชูติวงศ์ อติศักดิ์ สืบประดิษฐ์ และอภิรัตน์ เจียรนัย. (2566).
ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2566. เรือนแก้วการพิมพ์.

- สินธุ์ สโรบล และ ศรีศักดิ์ วลลิโกดม. (2552). *คู่มืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่น*. สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศิริพร ขีปนวัฒนา. (2553). *การออกแบบและการจัดการเรียนรู้*. ครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อลงกต ยะไวทย์ และ ญัฐวัฒน์วงศ์ขวลิตกุล. (2562). การพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการสร้างสภาวะแวดล้อมการเรียนรู้ ด้วยการทำงานในสภาพจริง. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 47(2), 407-427.
- Horngren, C. T., Harrison, W. T., & Oliver, M. S. (2019). *Horngren's Accounting: The Managerial Chapters*. Pearson.
- Institute of Internal Auditors. (2013, January). IIA Position Paper: The Three Lines of Defense in Effective Risk Management and Control. <https://na.theiia.org/standards-guidance/Public%20Documents/PP%20The%20Three%20Lines%20of%20Defense%20in%20Effective%20Risk%20Management%20and%20Control.pdf>.
- Weygandt, J. J., Kimmel, P. D., & Kieso, D. E. (2020). *Accounting Principles* (13th ed.). Wiley.